

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér malířství IV / Škola Marka Meduny

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PROSTOR A JEHO ČLOVĚK
SPACE AND HIS MAN

Vypracoval: Jakub Čuška
Vedoucí diplomové práce: MgA. Marek Meduna, Ph.D.
Oponent: Mgr. Petr Vaňous, Ph.D.

Akademický rok 2019/ 2020

Má diplomovová práce se skládá ze souboru obrazů, jejichž dominantu tvoří série velkoformátových maleb, kde jsou ústředním motivem fragmenty figur. Určitě je na první pohled jasné, že jde o portréty, figury, které jsem zbavil hlavních charakteristik, jejich podoboby, dalo by se říct jich samotných. Popřením běžného schématu zobrazení figur jsem se záměrně pustil do hry s popředím a pozadím. Pozadí tvoří první plán a naopak pozadí je tvořeno samotnou figurou. Zdánlivě nedůležitý výjev na pozadí, krajina nebo interiér, nedefinovaný prostor se díky průřezu v papíru dostává do hlavní role a postava, která skrz toto prostřížení vzniká se objevuje v druhé roli. Přesto se při pohledu na obraz bez delšího zkoumání prosazuje figura jako dominantní. Výchozí předlohou mi byly koláže z tiskovin nebo fotografií, které jsem sice vrstvil v mnoha variacích, ale prozatím mi slouží jako podpurné a ujasňující materiály. Valná část těchto koláží je s jasně vymezenou hranou rámuující průhled vně tak, jak s ní pracoval Magritte. Tématicky navazuji na moje předchozí počínání a stále zůstávám u portrétu či figury, která je mým stěžejním zájmem v malbě.

V pozdějších obrazech jsem si začal pohrávat s myšlenkou, že z připravených koláží, kde mě svazuje jejich jednoznačnost, jsem já ten, který může definovat a rozehrát hru mezi prvním a druhým plánem jinak. Začal jsem odebírat z jednoznačnosti striktního průhledu, popisnosti a začal jsem přecházet hranice mezi jedním a druhým. Opět jsem prvotně vycházel z koláží, které už nebyly striktním průřezem do prostoru. Hrana plánů se pomalu rozpouštěla a prolínala.

Podstatné je pro mě to, že jsem díky tomu byl schopen zpracovávat člověka v prostoru bez jakékoliv přesné podoby, pouze v jeho tvaru postupně zapadajícího do okolí. Původní stanovené téma bylo dodrženo. Výchozí koláže, hranice vyřezaných siluet atd.

Abych se vrátil k začátku práce, kdy jsem záměrně pracoval se siluetou jako jasným obrysem člověka, kde má linie charakterizovat portrét nebo figuru jako tvar, zbavený všech možností bližšího zobrazení. Do tohoto lidského prázdna jsem vsazoval zátiší, krajiny nebo barevné plochy. Dochází tedy ke dvojí hře. Jedna se odehrává ve formální rovině konfrontace pozadí a popředí. Druhá jako člověk a jeho obsah. Například prázdný stůl s drapérií jako místo, které nereprezentuje člověk nýbrž místo reprezentuje člověka. Otázky příchodu či odchodu, přítomnosti nebo absence. Dekor zase může reprezentovat dokola opakující se motiv jako možnost nekonečnosti.

Zkoumání množství nutné k reprezentaci figury byl jeden z nejzásadnějších problémů při práci, jak jsem zmínil výše, po dvou velkých obrazech mě přesnější držení tvaru přestávalo tolik zajímat a snažil jsem se najít jiné východisko. Nechtěl jsem, aby celek vyzníval příliš sevřeně. Hodně těchto otázek jsem si zodpovídal na menších skicách a zajímalo mě začít řešit malířský problém monumentálněji. Velké měřítko prací pro mě bylo a je výzvou. Není to můj obvyklý formát a zajímala mě práce v převráceném měřítku, která obnáší jiný malířský přístup a otvírá pro mě nové malířské otázky.

Byla to také má potřeba naddimenzovat měřítko s otázkou, zda nazvětšování malby nenabídne výraznější potlačení kolážovitosti obrazu.

Velký formát mě samovolně donutil používat barevnost ve větší míře, vzhledem k dřívějším pracem, které charakterizovala barevná redukce a potemnělost. Větší formát mě nasměroval k větší barevnosti, ve které se sice potemnělost úplně neztrácí, ale míra barevých ploch je poměrně větší. Ovšem práce je zcela jiná, malířské gesto zní jinak a už samotné nakládání s hmotou je tématem.

Ve valné většině, né-li v každé práci kladu důraz na světlo a stín, což je pro mě v obraze důležité téma, které může nabývat dojmu odkazu barokní tendence, jenž bych ani tak nemohl popřít, ale u mě primárně je to metafora dvojice plna a prázdna, lehkosti a těžkosti. Klasickou zobrazivostí je podmíněn můj přístup k práci, jež je inspirována klasickými obdobími dějin umění, od baroka přes realismus 19. století a v neposlední řadě i současnými proudy figurativní i nefigurativní tendence pocházející z řad klužských i lipských, ve kterých shledávám podobný přístup k médiu malby jako provází mě.

V malbě je pro mě důležitá lehkost a těžkost. Znamená pro mě vyváženost chaosu a klidu, gesta, lazury a hmoty, plnosti a prázdna. Tudíž pro mě byl velký formát výzva, která sebou nese jiné okolnosti než práce na malém formátu. Práce s gestem a hmotou je zde jiná a charakter monumentality byl pravděpodobně odpovědí na položenou otázku. Diplomová práce pro mě tedy byla otevřeným konceptem. Procházel jsem dvě cesty v malém a velkém měřítku. V malém měřítku, kde jsem tzv. na domácí půdě jsem dospěl k jistotě, kdežto u velkých formátů jsem práci nedokončoval. Je to pro mě naznačená cesta, která rozhodně otevírá více otázek než nabízí odpovědí. V podstatě je to subverze, skica je najednou dokončenější než dominantní obraz. Přistupoval jsem k nim tedy procesuálně, můj původní záměr se v průběhu práce potočil a stal se opakem.